

MARTIN ŠRAJER / 1. 8. 2017

Digitálně restaurované filmy na DVD/BD

Po *Případu pro začínajícího kata* (v doprovodu *Postavy k podpírání*) a *Ikarii XB1* vydal Národní filmový archiv na DVD a Blu-ray discích dalších pět digitálně restaurovaných filmů. Neboť samotným snímkům jsme se již věnovali u příležitosti jejich opětovného uvedení do kin, zaměříme se tentokrát na bohatou bonusovou výbavu jednotlivých disků.

Takový je život

Naturalistické drama Carla Junghanse vychází ve dvoudiskové edici a stejně jako ostatní zde popisované filmy jej doprovází dvojjazyčný (česko-anglický) booklet se základními informacemi o filmu, jeho digitálním restaurování a bonusových materiálech. U všech filmů a bonusových materiálů se zároveň můžete spolehnout na přítomnost českých i anglických titulků.

Jak v úvodním textu bookletu uvádí editorka disku Kateřina Šardická, zastřešujícím tématem při výběru bonusů k filmu *Takový je život*, umístěným na samostatném disku, byl alkoholismus. Patnáctiminutový výchovně-naučný film *Padesát gramů zodpovědnosti* (1960) ukazuje herce Miloše Kopeckého, jak se pod dohledem lékaře připravuje na divadelní roli opilce tím, že se skutečně opije. Z odborného výkladu se dozvídáme o neblahém vlivu alkoholu na lidské tělo jako takové i na Kopeckého schopnost srozumitelně přednést naučený text. Zavítáme rovněž na pražskou záchytnou stanici, kde lékaři zachraňují život muže intoxikovaného alkoholem.

Společenského rozměru alkoholové závislosti si všímá sugestivní agitační snímek *Otrávený život* (1963), obsahující autentické záběry ze záchytných stanic, rozhovory s pacienty a lékaři. Krátký film ministerstva školství a kultury *Den ke dni* (1965) začíná čtením policejních zpráv o deliktech mladistvých, spáchaných pod vlivem alkoholu.

Podobně jako předchozí snímek zaujme svým veristickým stylem a otevřenými rozhovory s teenagery nebo pracovníky záchytné stanice, kteří musejí vzpurné mladíky občas, jak říkají, „zpracovat“.

Trojici filmů poučných svým obsahem i způsobem vyprávění o společensky závažné problematice, doplňují dvě minuty šotů z *Deglova žurnálu* z roku 1931, ukázka práce restaurátorů a znamenitě rytmizovaný trailer. Stejně dva bonusy, tedy video k digitální restauraci a nový trailer k příslušnému snímku, obsahují také všechny ostatní disky.

Ze soboty na neděli

Dvoudiskové je rovněž vydání *Ze soboty na neděli*, se zvukem nápaditě pracujícího městského melodramatu Gustava Machatého. Stejně jako film hlavní, také filmy bonusové se vyznačují snahou zachytit atmosféru prvorepublikové Prahy. Za jeden z prvních pokusů o turistický film je v bookletu označen čtvrt hodinový dokument *Praha město sta věží*, natočený v roce 1928 společností Elekta Journal na objednávku Pražských vzorkových veletrhů. Némé záběry významných pražských staveb, působící chvílemi jako nehybné fotografie a občas proložené mezititulky, potěší zejména milovníky architektury staré Prahy.

Dynamičtější portrét Prahy natočil pro Elektrické podniky hlavního města Svatopluk Innemann. Jeho *Praha v záři světél* (1928) ukazuje především Prahu noční, svítící zásluhou elektřiny poskytované uvedenou společností. Film lze považovat za skromného československého příbuzného opulentních městských symfonií jako *Berlin, symfonie velkoměsta* (1927). Vrcholem bonusové nabídky bude pro mnohé nejspíš avantgardní *Bezúčelná procházka* (1930), první film architekta a později světoznámého střihače a dokumentaristy Alexandra Hackenschmieda. V amatérských podmínkách natočený film podává na půdorysu procházky jednoho muže impresionistický obraz života velkoměsta.

Hackenschmied je autorsky podepsán rovněž pod zvukovým filmem *Na Pražském hradě* (1931), který výběr bonusů uzavírá. Dějištěm avantgardní miniatury, funkčně propojující film s hudbou a architekturou, jsou jednotlivá pražská nádvoří a jejich blízké okolí.

Bílá nemoc

Bílá nemoc vychází společně s *Krakatitem*, jinou zdařilou adaptací literární předlohy Karla Čapka. Každý z filmů najdete na samostatném disku s doprovodnými bonusy. Filmové zpracování Čapkovy dodnes aktuální hry natočil Hugo Haas krátce po premiéře *Bílé nemoci* v Národním divadle. Dobu vzniku přibližuje unikátní desetiminutový dokument Jiřího Weisse *Továrna na iluze* (1938). S nadhledem pojatý pohled do zákulisí ateliérů na Barrandově přibližuje konkrétní natáčecí techniky použité během realizace filmů *Hordubalové* (1937), *Lidé pod horami* (1937) nebo právě *Bílá nemoc* (v jejím případě sledujeme vznik scény, ve které se maršál chystá vyhlásit válku). Nahlédneme také do útrob zvukové kamery, skladu rekvizit, filmových laboratoří nebo do střižny.

Pod názvem „Hugo Haas 1964“ se skrývá osmiminutový portrét významného českého herce a režiséra, který během jeho návštěvy Prahy natočil tehdejší student FAMU, dokumentarista Rudolf Adler. Haase vidíme během srdečného setkání s posluchači FAMU, s nimiž se dělí o své postřehy k hereckému řemeslu. Jeho povídání doplňují ukázky Haasova herectví v *Bílé nemoci*.

Jednoduchá kreslená bajka *Havran a želva* (1948) vznikla ve studiu Bratři v triku jako kritika přirozeného tíhnutí civilizace k (válečným) konfliktům. V závěru vyjádřena víra v nahrazení lidí chtivých války lidmi budujícími nový svět a proměňujícími děla v komíny fabrik plně odpovídá ideovému směřování poválečného Československa.

Posledním bonusovým snímkem na disku s *Bílou nemocí* je *Železný klobouk* (1961). Kreslená protiválečná agitka podle povídky Slawomira Mrožka staví do kontrastu slepici v poklidu snášející vejce a běsnění zlotřilého válečného štváče, který (zřejmě ne náhodou) vypadá jako zmrtvýchvstalý Adolf Hitler a chce se zmocnit železné přilby, ve které si slepice ustlala. Střet mírumilovného a destruktivního principu vrcholí lítým bojem, při němž lítá peří a šlehají blesky.

Krakatit

Filmovou adaptací románu Karla Čapka, vyjadřující autorovo znepokojení z válečných konfliktů s nedozírnými důsledky, natočil Otakar Vávra, jehož čtyřminutový debut *Světlo proniká tmou* (1931) vévodí pestrým bonusům. Film inspirovaný kinetickou plastikou architekta Zdeňka Pešánka je jedním z nemnoha výsledků snažení domácích umělců na poli filmové avantgardy. V tuzemském prostředí ojedinělou ukázkou

abstraktního filmu lze coby oslavu technického pokroku řadit po bok díla zahraničních tvůrců jako László Moholy-Nagy nebo Hans Richter.

S dalším filmem se přesouváme o třicet let blíže současnosti. *Sál ztracených kroků* (1960), varující podobně jako *Krakatit* před hrozbou jaderné války, natočil během svého studia na FAMU Jaromil Jireš. V působivé koláži hraných i autentických, černobílých i barevných záběrů se střídají tváře cestujících na vlakovém nádraží nebo šťastně zamilovaného mladého páru s výjevy z koncentračních táborů a opakujícím se záběrem výbuchu atomové bomby. Ve zvukové stopě je podobného kontrastu všední existence a hrůz přesahujících hranice lidské představivosti dosaženo prokládáním útržků rozhovorů zvuky střelby a výbuchů.

Tradičnějším formálním pojetím než Jirešův film se vyznačuje stříhový dokument *Poslední léta* (1963), připomínající prostřednictvím patetického komentáře a záběrů z týdeníků, rodinných i hraných filmů život, tvorbu a ideová východiska Karla Čapka. Do vzdálenější minulosti nás vrací i po letech velmi svižně působící kreslená pohádka pro děti i dospělé *Atom na rozcestí* (1947), na níž se jako výtvarník podílel malíř Kamil Lhoták. Zrzavý chlapec, trávící volný čas tím, že tře ebonitovou tyč liščím ocasem, se snaží překazit plán čaroděje s nezdravě modrou pokožkou a zlověstným výrazem, a předejít tím katastrofě globálního rozsahu. Vtipný i znepokojivý film o hrozící jaderné apokalypse nabízí v první řadě zábavu, nikoliv moralizování. Také svým výtvarným pojetím a rychlým spádem tak připomíná spíše tvorbu Walta Disneyho než klasiků české filmové animace.

Dobry voják Švejk

První část nejoblíbenějšího filmového zpracování slavného románu Jaroslava Haška byla v padesátých letech uváděna společně s půlhodinovým snímkem Zdeňka Podskalského *V pátek ráno* (1957), který bude pro zájemce o československou kinematografii bezesporu nejcennějším bonusem na disku s *Dobrym vojákem Švejkem*. Podskalského mikrokomedie s groteskním nadhledem zachycuje ranní rituály jednotlivých členů docela obyčejné československé rodiny. Garantem hladkého běhu událostí překvapivě není matka (Jamila Smejkalová) ani otec (Vlastimil Brodský), nýbrž německý ovčák Hektor, běžající do obchodu pro čerstvé rohlíky a mléko, který svým štěkotem přivolá příslušníka SNB a předejde tak vytopení bytu.

U příležitosti stého výročí narození Jaroslava Haška v roce 1983 byly oba Steklého filmy opětovně uvedeny do kin. Československá televize jim věnovala epizodu pořadu *Hovoříme o filmu*, tvořenou z větší části filmovými ukázkami. Najdete ji mezi bonusovými materiály stejně jako *Československý filmový týdeník* z roku 1957, obsahující šot z X. ročníku MFF v Karlových Varech, který byl zahájen právě filmem *Dobrý voják Švejk*. Posledním bonusem je týdeník *Kulturní přehled* č. 6/1953, připomínající pro změnu sedmdesáté výročí Haškova narození.

Poslušně hlásím

Pokračování lidové komedie na disku doprovází režijní debut Karla Steklého, krátkometrážní moralita *Prostáček* (1945). František Filipovský hraje tuláka, který po probuzení ze snu musí čelit skličující realitě. *Monstrekoncert* (1916) je název sedmiminutové série šotů, zaznamenávajících kulturní a společenský život v Rakousku-Uhersku za první světové války. Kontext k období, během kterého se odehrávají Švejkovy příhody, nabízí rovněž *Zásobování Prahy za světové války* (1917), přibližující jednotlivé složky zásobovacího potravinového systému – přepravu prasat, uskladňování a prodej potravin. Zejména historikové specializující se na fungování rakousko-uherské armády zřejmě docení čtveřici doplňkových šotů z dobového filmového zpravodajství v délce od dvou do devíti minut: Mobilizace, Vojenská nemocnice, Zkouška výbušnin, Vojenský lazaret.

Starci na chmelu

Bonusy k prvnímu regulárnímu československému filmovému muzikálu si vysloužily samostatný disk. Jejich leitmotivem je v návaznosti na příběh snímku, odehrávající se na chmelové brigádě, pivo. Pokud po bonusech k filmu *Takový je život* chuť na alkoholické nápoje ztratíte, po zhlédnutí krátkých filmů jako *Dar země* (1934), *Tekutý chléb* (1940) nebo *Moderní výroba piva* (1964) se vám zaručeně vrátí. Svou příští debatu nad půllitrem piva budete moci zpestřit rovněž informacemi nabytými při sledování filmů *Posklizňová úprava chmelu* (1964), *Sto deset let plzeňských piwowarů* (1952), *Hlavní město světa* (1937), *Věda mluví* (1938) a *Sto let Měšťanského pivovaru v Plzni* (1942).

Vaše vědomosti o *Starcích na chmelu*, případně době, ve které vznikli, sice bonusovými snímky výrazně prohloubeny nebudou, ale proces výroby piva budete znát

od A do Z. Pojmy jako „dávkoč křemeliny“, „pásová sušárna“, „sladová drť“ nebo „vystírací kád“ už vás nezaskočí. Navíc zřejmě uvěříte, jak praví jistý pán v bílém plášti v naučném snímku *Věda mluví*, že pivo „jest výživným a zdraví prospěšným nápojem“. Pivovarníci by bonusový disk *Starců na chmelu* jinými slovy mohli bez obav využívat v rámci svého marketingu.